

یلدا ابارشی، ۱۴۰۴

بررسی وضعیت حقوقی افراد تغییر جنسیت داده شده در کشور ایران و فرانسه

هدف این پژوهش بررسی تطبیقی جامع وضعیت حقوقی افراد تغییر جنسیت داده در دو نظام حقوقی ایران و فرانسه می‌باشد. در نظام حقوقی ایران، تغییر جنسیت با استناد به فتوای تاریخی امام خمینی (ره) در سال 1363 و مواد قانونی بعدی به رسمیت شناخته شده است. با این وجود، این افراد با چالش‌های متعددی در حوزه‌های مختلف مواجه هستند که از مهم‌ترین آنها می‌توان به مشکلات در احوال شخصیه (مانند محدودیت‌های ازدواج پس از تغییر جنسیت، ابهامات در ارث و نسب)، دشواری‌های اداری در اصلاح اسناد هویتی، موانع اشتغال در برخی مشاغل، و چالش‌های حقوق کیفری (از جمله تعیین محل نگهداری در زندان و تطابق مجازات‌ها با جنسیت جدید) اشاره کرد. در مقابل، نظام حقوقی فرانسه با تصویب قوانین پیشروانه‌ای مانند قانون 2016، گام‌های بلندی در جهت حمایت از حقوق این افراد برداشته است. در این کشور، تغییر جنسیت بدون نیاز به انجام جراحی‌های تغییر جنسیت به رسمیت شناخته می‌شود و حمایت‌های گسترده‌ای در زمینه ممنوعیت تبعیض، حقوق شغلی، دسترسی به خدمات اجتماعی و سلامت روانی برای این افراد پیش‌بینی شده است. همچنین، سیستم قضایی فرانسه رویه‌های ساده‌تری برای تغییر اسناد هویتی در نظر گرفته و در حوزه احوال شخصیه، حقوق کاملی برای ازدواج و فرزندخواندگی قائل شده است. این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی و با رویکرد تطبیقی انجام شده و یافته‌های آن نشان می‌دهد که اگرچه نظام حقوقی ایران از نظر شرعی و قانونی تغییر جنسیت را پذیرفته، اما نیازمند اصلاحات ساختاری در راستای تسهیل فرآیند تغییر جنسیت، بازنگری در قوانین مربوط به ارث و ازدواج، و تقویت مکانیسم‌های حمایتی در حوزه‌های مختلف است. تجربیات موفق فرانسه در این زمینه می‌تواند به عنوان الگویی برای بهبود قوانین و رویه‌های مربوط به افراد تغییر جنسیت داده در ایران مورد توجه قرار گیرد. در پایان این تحقیق، پیشنهادات کاربردی برای ارتقای وضعیت حقوقی و اجتماعی این افراد در نظام حقوقی ایران ارائه شده است.

کلیدواژه‌ها: تغییر جنسیت، حقوق ترانجسیتی، نظام حقوقی ایران و فرانسه، احوال شخصیه

شماره‌ی پایان‌نامه: ۱۲۷۶۲۹۸۰۷۹۳۶۳۴۹۷۰۳۰۳۹۱۶۳۰۵۹۷۳۹

تاریخ دفاع: ۱۴۰۴/۰۵/۰۶

رشته‌ی تحصیلی:

دانشکده:

استاد راهنما: دکتر سمیرا سادات دولت آبادی

Thesis:

Investigating the legal status of transgender people in Iran and France

This research presents a comprehensive comparative study of the legal status of transgender individuals in the legal systems of Iran and France. Within Iran's legal framework, gender reassignment has been recognized since Imam Khomeini's historic fatwa in 1984 and subsequent legislation. However, transgender individuals face numerous challenges, including significant obstacles in personal status matters (such as marriage restrictions post-transition, inheritance ambiguities), administrative difficulties in identity document amendments, employment barriers in certain professions, and criminal justice issues (including prison placement and gender-appropriate sentencing). In contrast, France's progressive legal system, particularly through its 2016 legislation, has made substantial advancements in transgender rights protection. The French model recognizes gender transition without requiring surgical intervention and provides extensive safeguards against discrimination, employment protections, and access to social and mental health services. The judicial system has streamlined procedures for identity document changes and guarantees full marital and adoption rights. Employing a descriptive-analytical and comparative methodology, this study reveals that while Iran's legal system has religious and legislative foundations for recognizing gender transition, it requires structural reforms to facilitate the transition process, revise inheritance and marriage laws, and strengthen protective mechanisms across various domains. France's successful experiences offer valuable insights for potential improvements in Iran's legal approach to transgender rights. The study concludes with practical recommendations for enhancing the legal and social status of transgender individuals within Iran's legal system.